

Prof. JEFFREY D. SACHS

## Daha Sağlıklı Fakirler

Dünya çapında giderek artan sayıda programlar, kamu sağlığı programlarına yapılacak hedefli yatırımlarla fakirlerin ölüm ve hastalıklarının hızla ve bariz biçimde azalacağını ispat ediyor

**D**ünyanın yüksek gelirli ülkelerinde beklenen ömür artık 78 yıl iken, en az gelişmiş ülkelerde sadece 51 yıl ve AIDS istilasına uğramış bazı Afrika ülkelerinde kırkıla kadar düşüyor. Zengin ülkelerde doğan her bin çocuktan yedisi beşinci doğum gününden önce ölürken, en fakir ülkelerde her bin çocukta 155'i beşinci doğum gününden önce ölüyor.

Bu ölümler sadece birer insanlık trajedisi değil, aynı zamanda ekonomik gelişme için ekonomik büyümeyi sistematik olarak azaltan ve en fakir ülkeleri yoksulluğun kapanında tutmaya yardım eden felaketler. Fakat dünya çapında giderek artan sayıda programlar, kamu sağlığı programlarına yapılacak hedefli yatırımlarla fa-

kirlerin ölüm ve hastalıklarının hızla ve bariz biçimde azalacağını ispat ediyor.

### KÜRESEL FONLAR HAYAT KURTARIYOR

Geçmiş yıllarda AIDS, Tüberküloz ve Sıtma ile Mücadele için Küresel Fon aracılığı ile büyük zaferler kazanıldı. Altı yıl önce kurulan fon, bu üç öldürücü hastalığa karşı programlarını büyütmeleri için 130'dan fazla ülkeye finansman sağladı. O günden bu yana, Küresel Fon Programları kabaca bir milyon Afrikalının AIDS tedavisi için antiretroviral ilaçlar almasına yardımcı oldu, sıtmayla savaş için yaklaşık 30 milyon cebinlik dağıtımını finanse etti ve yaklaşık iki mil-

Jeffrey Sachs, Ekonomi Profesörü ve Columbia Üniversitesi Yeryüzü Enstitüsü'nün Direktörüdür.



yon kişinin tüberküloz tedavisini destekledi.

Cibinlik ve kapalı ortam haşere spreyleri kullanımı ve sıtma eğilimli kasabalardaki fakirlere ücretsiz ilaç sağlanması ile sıtma kesin biçimde kontrol altına alınabiliyor. Geçtiğimiz yıl, sadece iki gün içinde, Kenya Hükümeti iki milyondan fazla cibinlik dağıttı. Benzer kitlesel dağıtım programları Etiyopya, Ruanda, Togo, Nijer, Gana ve diğer yerlerde de yürütüldü. Sonuçlar şaşırtıcı. Fakirler cibinlikleri etkin şekilde kullanıyor ve sıtma yükü hızla azalıyor.

Aynı şekilde, Rotary International ve birçok ortak tarafından yürütülen bir kampanya çocuk felcinin neredeyse kökünü kazıdı. Dünya çapındaki yıllık vakaların sayısı, kampanya başladığında on binlerce iken, şimdilerde yüzlerle ifade ediliyor. Kuzey Hindistan eyaletleri gibi yoksulluğun vurduğu en uzak ve zor yerlerde bile başarı elde ediliyor.

### HİNDİSTAN SAĞLIKTA BAŞARILI BİR GİRİŞİMCİ

Gerçekten de Hindistan, dünyadaki tek en büyük kamu sağlığı tedbirleri seferberliği olan Ulusal Kırsal Sağlık Misyonu (NRHM) ile çok fazla şey yapıyor. Yoksul hanelerle kamu klinikleri ve geliştirilmekte olan hastaneler arasında bağlantı kurmak ve doğumlarda trajik ve gereksiz ölümleri önlemek için kadınların acil doğum birimlerine ulaşımını artırmak amacıyla, sağlık görevlisi olarak çalışmak üzere şok edici sayıda, yarım milyon genç kadın işe alındı.

Hindistan'daki başka bir kayda değer başarı, yeni doğmuş bebeklerin, hayatlarının ilk birkaç gününde, emniyetli ev bakımları. Halen, enfeksiyon, ilk günlerde annenin emzirememesi veya önlenemez diğer başka nedenlerle alarm verici miktarda yeni doğmuş bebek ölüyor. NRHM, toplum sağlığı çalışanlarını eğiterek, Hindistan kasabalarında yeni doğmuş bebek ölümlerinde hatırı sayılır bir azalma elde etti.

### YAYGIN MITLER ÇÜRÜTÜLÜYOR

Bütün bu programlar üç yaygın miti çürütüyor. İlki, sanki fakirler hasta olmak ve erken ölmek zorundaymış gibi, fakirler arasındaki hastalık yükünün kaçınılmaz ve önlenemez olduğudur. Gerçekte fakirler, büyük ölçüde önlenemez olan ve çok düşük maliyetle tedavi edilebilen, bilinen ve tanımlanabilen hastalıklar nedeniyle ölüyorlar. Sıtma, AIDS, tüberküloz, çocuk felci,



kızamık, ishal veya solunum enfeksiyonu nedeniyle milyonlarca kişinin ölümü, doğumda veya doğum sonrasında çok fazla sayıda kadın ve bebek ölümü için hiçbir mazeret olamaz.

İkinci mit, zengin ülkelerden gelen yardımların kaçınılmaz olarak ziyan edildiğidir. Bu yanıltmaca zengin ülkelerin cahil liderleri tarafından o kadar çok tekrarlandı ki, ilerlemenin önünde ciddi bir engel haline geldi. Zenginler, kısmen kendilerini zor durumdan kurtardığı için, kısmen de kendilerine bir ahlaki üstünlük hissi verdiği için, fakirleri suçlamayı severler. Ama fakir ülkeler, kendilerine yardım edildiği zaman, hızla etkili kamu sağlığı programları oluşturma kabiliyetine sahipler. Yakın zamandaki başarı öyküleri, fakir ülkelerin bütçelerinden yapılan artırılmış harcamalar ile zengin ülke bağışlarının birleşimi sayesinde mümkün olabildi.

Üçüncü mit, fakirleri kurtarmanın nüfus patlamasını daha da kötü hale getireceğidir. Fakat en az gelişmiş ülkelerdeki hanelerde çok çocuk olması (ortalama her kadına beş çocuk) kısmen yüksek çocuk ölümü oranlarını kalabalık aile ile telafi etme güdüsünden kaynaklanıyor. Çocuk ölüm oranları düştükçe üreme hızı daha da fazla düşmekte, çünkü aileler artık çocuklarının yaşayacağına dair güven duyuyorlar. Sonuç ise daha yavaş nüfus artışı oluyor.

### HERKESE ERİŞEBİLİR SAĞLIK HİZMETİ

Temel bir küresel taahhüdü (fakir veya zengin, herkesin temel sağlık hizmetlerine erişebilir olmasını) yerine getirmenin zamanıdır. Eğer zengin dünyanın gelirininde sadece yüzde 0,1'i fakirler için hayat kurtarıcı sağlık bakımına ayrılmış olsaydı, beklenen ömrün uzaması, çocuk ölümlerinin azalması, doğumda annelerin kurtulması, yavaş nüfus artışı mümkün olur ve fakir dünyadaki ekonomik gelişme teşvik edilmiş olurdu.

Fakirler için kamu sağlığında başarı öyküleri katlanarak artıyor. Bu tür çabaları desteklemenin düşük maliyeti ve büyük yararları düşünülürse, harekete geçmemek için hiçbir mazeret yoktur.

**Zenginler,**  
kısmen  
kendilerini zor  
durumdan  
kurtardığı için,  
kısmen de  
kendilerine bir  
**ahlaki üstünlük**  
**hissi** verdiği  
için, fakirleri  
suçlamayı  
severler. Ama  
**fakir ülkeler,**  
kendilerine  
yardım edildiği  
zaman, hızla  
etkili **kamu**  
**sağlığı**  
programları  
oluşturma  
kabiliyetine  
sahipler